

ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 248 • Vychází 28. srpna 2024

Milé čtenářky, milí čtenáři,

jak jste si jistě všimli, v české žurnalistice převážil zcela nekritický pohled na jadernou energetiku a její možnosti. Tak třeba obnovený rozvoj atomové energetiky v Evropské unii je vykreslován jako jasná záležitost. Ale je tomu tak skutečně?

Sektor již desítky let stagnuje a náš kontinent není výjimkou, naopak v Evropě zažívá setrvalý pokles. Důvodem nejsou jen obavy z havárií, které v demokracii nejsou potlačovány jako v autokratických režimech, kde se jádro bez ohledu na názory lidí nadále staví. Je to především trh, na kterém jaderné elektrárny svojí nákladností nedokáží obstát.

Aktuálně je v Evropské unii v provozu rovných 100 reaktorů, z toho 56 funguje (a někdy také ne) v jediné zemi, ve Francii. Průměrné stáří evropských reaktorů 38,2 roku ukazuje na dávno minulý zlatý věk jaderné energetiky a taky zásadní problém jaderného průmyslu, jak vyřešit (a zaplatit) prodloužení provozu a udržení jaderné bezpečnosti. Přitom jde často o koncepčně zastaralé elektrárny s projektovanou životností třiceti let, které pochopitelně nemají moderní bezpečnostní prvky, bez nichž dnes nelze nové reaktory stavět prakticky ani jinde ve světě. Často jim chybí dokonce i železobetonový plnotlaký kontejnment jako našim Dukovanům.

Finalizuje stavba francouzského reaktoru EPR v Flamanville a začala (a zde se zdroje liší, zda již skutečně) stavba dvou ruských reaktorů v maďarském Paks. A to je v EU všechno, ostatní jsou vize, plány, případně fáze povolování jako v Česku, kde skončil tendr, a stavba dvou korejských reaktorů by v Dukovanech mohla začít za pět let v roce 2029. Polské tvrzení o desítkách nových reaktorů v zemi, která nemá jediný, vzbuzují úsměv. I novému plánu prezidenta Macrona na stavbu hned šesti reaktorů ve Francii oponují odborníci, že na to země nemá potřebné kapacity včetně personálních. Ostatně schopnosti francouzského jaderného průmyslu ukázal zmíněný reaktor ve Flamanville, který bude spuštěn s dvanáctiletým zpožděním a více než trojnásobným zdražením. Dá se tak předpokládat, že současná vysoká jaderná kapacita země galského kohouta bude v budoucnu ubývat.

Výroba elektřiny štěpením uranu v Unii setrvala a výrazně klesá posledních dvacet let a podílí se v mixu zdrojů již jen pouhou pětinou vyrobené elektřiny. Větrné a sluneční elektrárny dohromady do sítě přidaly více. Je jasné, že jaderná energetika s námi ještě nějaký čas bude, ale postupně nás bude opouštět. Nové reaktory se nejspíše ještě nějaké postaví, ale daleko více dosloužilých se bude zavírat. Ostatně každá miliarda utracená v nových atomových elektrárnách bude chybět jinde. A jestli potřebujeme co nejrychleji nahradit spalování fosilních paliv, měli bychom sahat po rychlejších a levnějších cestách. Chytré využití dostupného potenciálu obnovitelných zdrojů se k tomu nabízí. I u nás slunce svítí a vítr fouká.

Edvard Sequens

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Ministři pomalu snižují klimatické cíle. Je to na škodu ekonomice i životnímu prostředí str. 4-5

Podmíněně odsouzen byl už třetí travič dravců str. 7-8

Evropský zákon o obnově přírody začíná platit

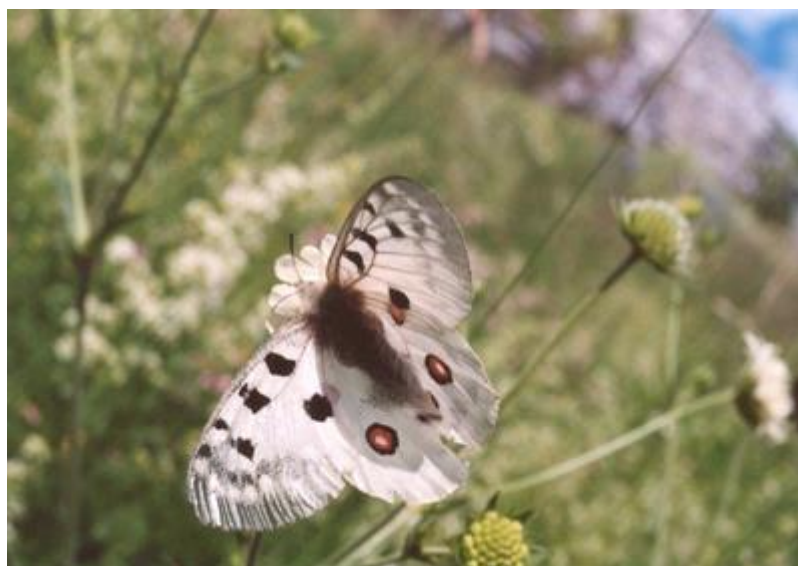
Ochránci a milovníci přírody v Evropské unii mají důvod k oslavě! Dnem 18. 8. 2024 začalo platit nařízení o obnově přírody, které zavazuje členské země k obnově cenných ekosystémů na 20 % území souše a 20 % moří do roku 2030. Úplné obnovy těchto ekosystémů má pak být dosaženo do roku 2050. Obnova se týká jak volné krajiny a zemědělských ploch, tak přírody ve městech.

Naplnění zákona může zvrátit neblahý trend poklesu biodiverzity v Evropě a napomoci k obnově krajiny ve velkém měřítku. A to jak řek a potoků, tak lesů i krajinných prvků na zemědělské půdě a zeleně ve městech a obcích.

Česká republika patří k zemím, které od počátku tento významný krok podporovaly. Nyní tedy může začít připravovat svůj národní plán, jak cílů zákona dosáhnout co nejsmysluplněji a nejefektivněji. Ministerstvo životního prostředí má přitom podporu nevládních organizací, které se prostřednictvím svých zástupců v pracovních skupinách mají možnost na tomto procesu podílet.

Cíle nařízení jednoznačně respektují celosvětovou úmluvu OSN o biologické rozmanitosti, jež přijala EU a jednotlivé členské státy a dohodu na summitu OSN o biologické rozmanitosti v Montrealu v prosinci 2022 (COP 15).

Pavel Šremer ze Společnosti pro trvale udržitelný život upozorňuje: „*Jednotlivá ustanovení nařízení mají za cíl podporu a obnovu přírodních stanovišť a biotopů evropsky významných druhů. Má dojít k obnově sídelních ekosystémů výsadbami sídelní zeleně. Neméně důležitá bude obnova přirozených funkcí vodních toků a jejich niv. Zvláště pro zemědělství i pro biologickou rozmanitost bude významná podpora zvyšování stavu opylovačů a obnovy zemědělských ekosystémů. Nařízení pamatuje i na obnovu lesních ekosystémů. Vzhledem k nové zkušenosti s válkou a energetickým vydíráním byla přijata ustanovení ve prospěch obnovitelných zdrojů energie a národní obrany.*“

Jan Freidinger z Greenpeace říká: *“Zákon o obnově přírody je jedinečná šance, jak vrátit naší přírodě a ekosystémům ztracené funkce, které jsou klíčové pro udržitelné využívání krajiny a adaptaci na dopady změn klimatu. Schopnost krajiny zadržovat vodu, půdní úrodnost, hospodaření se živinami, prostupnost, samočisticí schopnost vod či nenahraditelné služby opylovačů. K tomu všemu nám pomůže správná implementace zákona o obnově přírody.”*

Vlastimil Karlík z Arniky říká: „Nařízení požaduje obnovu volně tekoucích řek na 25 000 km evropských toků a obnovu ekologických funkcí přilehlých niv do roku 2030. Česká republika potřebuje výrazně zrychlit přípravu a realizaci revitalizací vodních toků i jejich kvalitu –revitalizujeme totiž dnes jen vyšší jednotky kilometrů ročně, a ne vždy tyto projekty znamenají skutečnou obnovu volně tekoucích řek podle tohoto nařízení.“

Petra Kolínská, ředitelka Zeleného kruhu: *“Důležitou součástí nařízení je povinnost zapojit do přípravy plánu na obnovu přírody veřejnost. Místní znalost lidí je pro tvorbu plánů velmi důležitá. Včasné a pro všechny dostupné konzultace při přípravě plánů a jednotlivých opatření jsou také dobrou prevencí proti dezinformacím, které mohou přípravu konkrétních opatření provázet.”*

Tisková zpráva Zeleného kruhu

Celoevropská databáze dokládá úbytek rozmanitosti rostlinných druhů

Rozmanitost rostlin v evropských lesích, mokřadech a na loukách rychle mizí. Tento dlouhodobý trend nyní potvrzují reprezentativní data. Botanici z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity (PřF MU) ve spolupráci s více než 250 vědci z většiny evropských zemí shromáždili dosud nejrozsáhlejší soubor dat, který umožňuje spolehlivě hodnotit změny flóry, vegetace a přírodních biotopů napříč evropským kontinentem.

Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) požádala před časem odborníky z Masarykovy univerzity, aby připravili celoevropskou analýzu změn diverzity rostlin a kvality přírodních biotopů. „Zjistili jsme ale, že to nelze udělat kvůli nedostatku dat. Oslovili jsme proto stovky botaniků a rostlinných ekologů z celé Evropy s žádostí o poskytnutí dat do databáze, kterou jsme nazvali *ReSurveyEurope*,” vzpomíná vedoucí projektu Milan Chytrý z Ústavu botaniky a zoologie PřF MU. V roce 2020 pak zahájili ve spolupráci s kolegy z univerzit a výzkumných ústavů ve Vídni, Halle a Wageningenu rozsáhlý sběr všech dostupných údajů o výzkumech rostlinné diverzity opakovaných na stejném místě

v různých časech.

Během čtyř let se podařilo do databáze zadat údaje z více než 85 tisíc lokalit. Na některých z nich byl pořízen úplný seznam rostlinných druhů dvakrát s odstupem několika let, na jiných byly záznamy prováděny vícekrát. „Databáze tak dnes celkem obsahuje více než 450 tisíc opakovaných podrobných záznamů rostlinné diverzity a je největší svého druhu na světě. Nejstarší záznam v databázi je z roku 1911 a pochází ze švýcarských Alp,” popisuje manažerka databáze Ilona Knollová z PřF MU. Projekt evropské databáze se setkal s obrovským ohlasem napříč Evropou a kolegové posílali soubory dat z mnoha různých biotopů a zemí. „Data však přicházela v nejrůznějších formátech, museli jsme proto vyvinout velké úsilí, abychom je standardizovali,” přibližuje komplikace při zpracování dat do databáze Knollová.

Získané údaje ukazují velké změny například v evropském vnitrozemí – včetně České republiky. „*Středoevropské i české biotopy se v čase výrazně mění a většinou bohužel k horšímu,*“ podotýká Chytrý. Data ukazují, že nížinné lesy jsou dnes hustší a stinnější než dřív, a proto z jejich podrostu mizí světlomilné druhy rostlin. Různé mokřady a rašeliniště byly odvodněny nebo vyschly a ztratily svoje specializované druhy. Na mnoha loukách a pastvinách bylo ukončeno hospodaření, což vedlo k jejich zarůstání vysokými travami a křovinami. „*Obecně z krajiny mizí specializované druhy vázané jen na určité biotopy, a naopak se šíří několik málo druhů schopných růst v mnoha různých biotopech. Mizí rozdíly, zvětšuje se jednotvárnost,*“ shrnuje Chytrý.

Jedny z největších negativních změn, které databáze zdokumentovala, postihly biotop přímořských dun. Ty podrobně zkoumala Marta Gaia Sperandii, italská botanička, která přišla do Brna na dvouletý výzkumný pobyt, aby zde mohla data z databáze ReSurveyEurope podrobně analyzovat. „*Obrovské plochy písečných dun u evropských pobřeží zanikly kvůli stavbě hotelů a dalších rekreačních zařízení,*“ popisuje Sperandii. „*I ty duny, které se zachovaly, se však rychle mění. Šíří se na nich invazní rostlinné druhy z celého světa, jako jsou například jihoafrické kosmatcovníky. Tyto sukulenty se začaly v jižní Evropě pěstovat jako okrasné rostliny, ale často se rozšíří na duny, které zarostou a úplně změní společenstvo původních druhů,*“ dodává výzkumnice.

Přestože údaje z databáze ukazují převážně negativní trendy, její tvůrci jsou přesvědčeni, že detailní poznání probíhajících změn je klíčem k tomu, abychom je mohli v blízké budoucnosti zastavit.

Tisková zpráva PŘF MU

Ministři potichu snižují klimatické cíle. Je to na škodu ekonomice i životnímu prostředí

Ministerstva průmyslu a obchodu i životního prostředí v tichosti upravily návrhy Státní energetické koncepce ČR a Politiky ochrany klimatu v ČR. Nově předložené dokumenty obsahují nižší cíle pro snižování emisí skleníkových plynů a ochranu klimatu pro roky 2030 i 2050. Důvody resorty neuvědy. Ekologické organizace to považují za špatný krok na úkor ochrany životního prostředí i modernizace ekonomiky. Ze stejného důvodu organizace nadále kritizují zbytečně nízký cíl pro rozvoj obnovitelných zdrojů. Česká republika přitom potřebuje mít co nejdříve ambiciózní energetickou a klimatickou strategii, jejímž plněním adekvátně přispěje k řešení klimatické krize a posílí svoji energetickou bezpečnost a konkurenceschopnost.

Politika ochrany klimatu v ČR (na jejíž klimatické cíle se odkazuje návrh Státní energetické koncepce) šla na jednání vlády 17. července s cílem snížit emise skleníkových plynů do roku 2030 o 59 % oproti roku 1990. V upraveném dokumentu ve vládním systému eKlep je uveden cíl jen 55 %. Přitom dosažitelné snížení v ČR jedle odborného modelování, které je podkladem pro strategii, až 68 %. Pro rok 2050 měla vláda původně stanovit cíl dosažení klimatické neutrality (tedy vypouštění jen takového množství emisí, které se bude dařit zachytávat a ukládat, například důslednou ochranou cenných starých lesů). Nově

dokument uvádí vágní formulaci: „Cílem do roku 2050 je směřovat k dosažení klimatické neutrality.“ Ministerstva tyto změny v dokumentech uskutečnila bez udání důvodů a bez širší diskuze a informování na Platformě pro strategie v oblasti energetiky a klimatu, která byla vytvořena za účelem přípravy strategických dokumentů.

Dopadové studie k cílům snižování emisí však ukazují, že snižování cílů se negativně projeví na ekonomice i životním prostředí. Při sledování ambiciózních scénářů v souladu s globálním teplotním cílem maximálního nárůstu teploty o 1,5 °C by vedlejší přínosy rychlého snižování emisí činily pro Česko do roku 2030 přibližně 439 miliard korun, zejména díky nižším nákladům na nemocnost způsobenou spalováním fosilních paliv, menším dopadům změny klimatu a naopak pozitivním impulsům pro ekonomiku a tvorbu pracovních míst.

Jiří Koželouh, vedoucí energetického programu Hnutí DUHA: „Ani před snížením emisních cílů nešlo vládní klimatické a energetické strategie označit za český Green Deal. Od začátku nedostatečně využívají potenciál výroby elektřiny z čistých obnovitelných zdrojů a ignorují doporučení Evropské komise na jeho zvýšení. Řešením obav z ekonomických dopadů není zpomalit snižování závislosti na drahých fosilních palivech, ale nastavit je tak, aby na úspory energií a obnovitelné zdroje dosáhli všichni, zejména chudší domácnosti. K tomu je v první řadě potřeba schválit strategie, které nastaví směr modernizace ekonomiky“

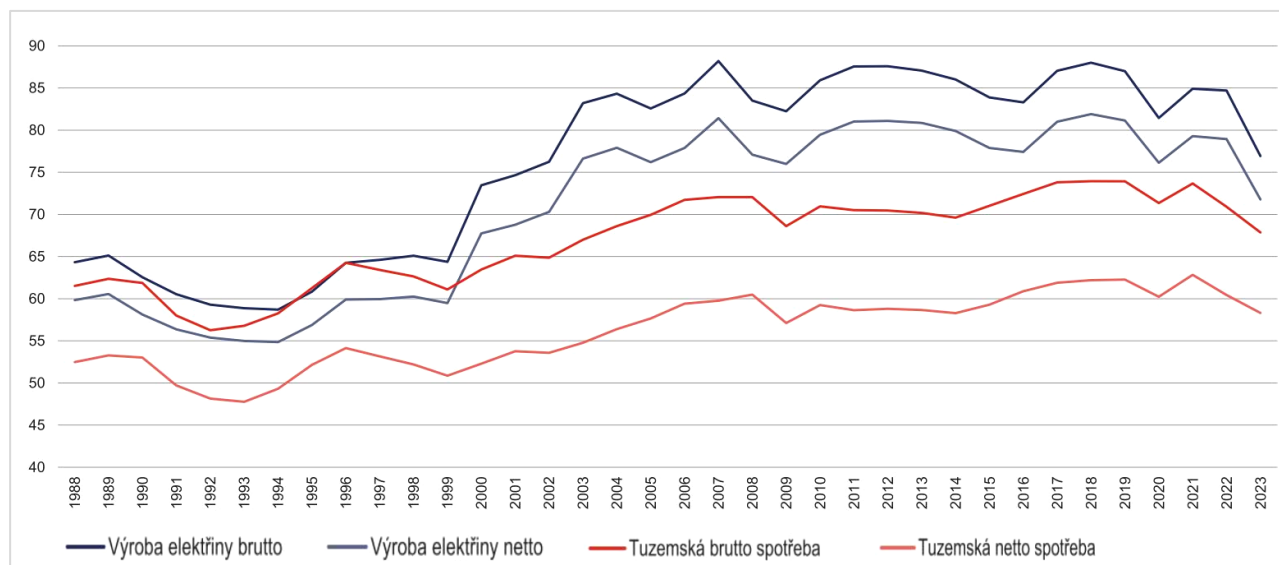
Štěpán Vizi, expert na klimatickou politiku Centra pro dopravu a energetiku: „Přínosy rychlejší dekarbonizace pro českou ekonomiku jasně převažují nad náklady. Rychlé snižování emisí by mohlo Česku do roku 2030 přinést až 439 miliard korun, vláda se ale naopak rozhodla navrhnout zpomalení oproti původnímu návrhu. Oddalování dekarbonizace a nekoncepční snižování emisních cílů ale českému hospodářství nijak neprospěje.“

Miriam Macurová, vedoucí klimatické kampaně Greenpeace ČR: „Snižování klimatických cílů je dalším ústupkem vlády, která se zalekla účelové dezinterpretace strategických dokumentů a jejich nepřesného spojování se zdražováním. Přitom právě vláda je zodpovědná za to, aby Česko mělo jasnou strategii na modernizaci ekonomiky, kterou tak nutně potřebuje, aby bylo připravené na dopady klimatické krize a také, aby veřejnosti vysvětlila, proč jsou tato opatření nevyhnutelná a získala pro ně podporu. Místo toho, aby vláda naplno využila pozitiva dekarbonizace a pomáhala lidem se na ni připravit, ustupuje od závazků, které na evropské úrovni sama pomáhala schválit.“

Edvard Sequens, energetický konzultant v Calla – Sdružení pro záchranu prostředí: „Od nových klimatických a energetických strategií oprávněně očekáváme, že zajistí dekarbonizaci českého hospodářství, sníží naši energetickou závislost na dovážených palivech, posílí energetickou bezpečnost a nepovedou k energetické chudobě. Namísto toho vidíme snižování cílů pro emise skleníkových plynů, nízké ambice v obnovitelných zdrojích, a naopak plány na rozvoj drahých jaderných reaktorů v míře, která překonává i komunistickou Štrougalovu vládu.“

Tisková zpráva nevládních organizací Zeleného kruhu zabývajících se energetikou

Dlouhodobý vývoj výroby a spotřeby elektřiny v ČR (TWh)

Zdroj: Energetický regulační úřad

Rozsvítneme společně dětskou nemocnici v Záporoží

Dětská nemocnice v Záporoží leží nedaleko frontové linie. Je přitom jediná v regionu, která poskytuje i vysoce specializovanou pomoc. Ruské bombardování a dronové útoky ji způsobují výpadky elektrického proudu, které ohrožují ty nejzranitelnější. NESEHNUTÍ spolu s ukrajinskou organizací Ekoklub [spouští sbírku](#) na solární elektrárnu přímo na střeše zařízení, která dětské nemocnici zajistí stabilní provoz.

„Ve světě, kde válka už třetím rokem narušuje náš běžný život, jsou spolehlivé dodávky elektřiny pro nemocnice důležitější než kdy jindy. Ještě více to platí pro dětské nemocnice, kde je prioritou zdraví a bezpečí těch nejmenších. Díky vaší pomoci získáme tváří v tvář

vojenské agresi energetickou nezávislost a udržitelnou energii. Podpora tohoto projektu je krokem k budoucnosti, ve které bude mít každé dítě možnost se bezpečně a pohodlně uzdravit,“ říká Iryna Kuleshova, ředitelka nemocnice v Záporoží.

Zdravotnické zařízení ošetří ročně více než 100 000 pacientek*ů a v současnosti na něm závisí také přes 150 000 lidí prchajících před válkou, kteří zůstávají v Záporoží. Nemocnice navíc každý rok pečuje o více než 200 novorozenců, včetně těch předčasně narozených.

„Všichni tito lidé jsou odkázáni na péči lékařek*ů a spolehlivé fungování nemocnice. Výpadky proudu pro ně představují obrovské riziko. Díky sluneční elektrárně získají stabilní zdroj pro nepřetržitý provoz

kriticky důležitých přístrojů jako jsou novorozenecké inkubátory nebo plicní ventilátory. Solární panely navíc sníží náklady na provoz nemocnice a její závislost na fosilních palivech,” vysvětluje koordinátorka kampaně Slunce pro Ukrajinu Alžběta Kofránková.

NESEHNUTÍ připravuje sbírku [Slunce pro Ukrajinu](#) společně s Ukrajinskou organizací [Ekoklub](#), která dlouhodobě shání prostředky na nákup a instalaci solárních panelů pro tamní nemocnice. Díky této spolupráci se už podařilo zajistit prostředky na sluneční elektrárny pro nemocnice v Sumách a Žytomyru nebo pro centrum pro válečné veterány ve Lvově.

Solární elektrárny představují okamžitou podporu pro důležitou práci zdravotníků*ic a zároveň dlouhodobou pomoc při obnově válkou sužované Ukrajiny. Obnovitelnou energii budou dodávat nejméně dalších dvacet let. Jejich využití zároveň pomáhá řešit klimatickou krizi a na rozdíl od fosilních paliv snižuje závislost na zemích s autoritářskými nebo totalitními režimy.

Více informací o sbírce Slunce pro Ukrajinu najdete na stránce www.slunceproukrajinu.cz.

Tisková zpráva NESEHNUTÍ (redakčně upraveno)

PS: Aktuálně se podařilo vybrat už polovinu potřebné částky 1 135 000 korun. Sledujte zde: <https://www.darujme.cz/slunce-pro-zaporozi>

Podmíněně odsouzen byl už třetí travič dravců

Dva roky podmíněně s odkladem na tři roky a pokuta čtvrt milionu korun. Takový je trest pro dvaapadesátiletého myslivce a chovatele loveckých psů, který u svého rybníka v obci Jesenice na Příbramsku pokládal jedem potřené kapry jako návnady. Zabil tak dva orly mořské a další dravce a šelmy. Rozsudek Okresního soudu v Příbrami je pravomocný. Muž se k trávení přiznal už v počátku řízení a uzavřel se státním zástupcem dohodu o vině a trestu. Je to teprve potřetí, co byl v ČR někdo odsouzen za trávení volně žijících zvířat. Jde přitom o velký a široce rozšířený problém. Psí jednotka České společnosti ornitologické (ČSO), která pátrá po otrávených návnadách a jejich obětech, letos eviduje už 26 otrávených ptáků či ptáků s podezřením na otravu. Většinou jde o dravce. Jednotka významně pomohla k objasnění i tohoto případu.

Odsouzený dvaapadesátiletý travič je myslivec, chovatel loveckých psů a vítěz nejprestižnějších mysliveckých kynologických soutěží, který se kromě myslivosti zabývá i chovem ryb. U svého rybníka v Jesenici u Sedlčan nastražil mrtvé kapry, které potřel nervovým jedem karbofuranem. Jak uvádí [rozsudek](#), muž chtěl zabít vydry, které požíraly ryby z jeho chovu.

„Jeho prvními nalezenými oběťmi byli 22. února dva orli mořští a liška obecná. Z poloh jejich těl šlo jasně vidět, že umírali ve velkých křečích a bolestech po otravě nervovým jedem. Orli měli zatnuté pařáty a křečovitě poloroztažená křídla. Liška ležela na boku a měla všechny končetiny i ocas křečovitě natažené a rozevřenu tlamu,” říká psovodka ČSO Klára Hlubocká, která od počátku vyšetřování v únoru 2024

spolupracovala s příbramskými kriminalisty na případu.

Psovodka ČSO pak v terénu dohledala ještě další oběti traviče z Jesenice. Muž otrávil celkem 8 zvířat – 2 kriticky ohrožené orly mořské, 2 silně ohrožené vydry říční, 2 lišky obecné, 1 káň lesní a 1 kunu skalní. Společenská hodnota zvířat, která travič zabil, byla vyčíslena na 630 tisíc korun. Ve všech zvířatech byl prokázán karbofuran. Příbramští kriminalisté se případu traviče věnovali detailně a intenzivně a už v dubnu měli vytipovaného podezřelého. Důkazy a svědectví vedly k dvaapadesátiletému majiteli rybníka. Ten se k trávení přiznal už během výslechu a dovedl policii na místo, kam ukryl sklenici se zakázaným nervovým jedem karbofuranem.

Muž byl obviněn ze tří trestných činů – přechovávání omamné a psychotropní látky; týrání zvířat; neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy. Za to mu hrozilo až šest let ve vězení. Muž už v počátku řízení uzavřel se státním zástupcem dohodu o vině a trestu. Soudkyně mu vyměřila dva roky podmíněně s odkladem na tři roky a peněžitý trest 250 tisíc korun. Je to první případ, kdy soud vyměřil traviči peněžitý trest. Na základě rozsudku přišel i o zbrojní průkaz.

Jedná se o třetího odsouzeného traviče dravců v ČR. V roce 2021 soud vyměřil [rybníkáři z Klatovska](#) trest 2,5 roku podmíněně s odkladem na 3,5 roku za otrávení dvou orlů mořských a dvou krkavců velkých karbofuranem u Mečichova na Strakonicku v roce 2019. Tento travič vinu odmítá. V roce 2022 byl odsouzen [chovatel drůbeže a holubů a myslivec z Břeclavska](#) na 3 roky podmíněně s odkladem na 3 roky za otrávení dvou luňáků červených a dalších živočichů v roce 2021 v Milovicích. Přišel také o zbrojní průkaz. K trávení se přiznal.

Stejně jako většina ostatních travičů, i tito tři usvědčení, použili k trávení nervový jed karbofuran, který skladovali doma. Pro přílišnou jedovatost je od roku 2008 v celé Evropské unii zakázaný včetně jeho držení. Pár kapek tohoto jedu spolehlivě usmrtí vše živé. Kvůli tomu, že traviči umísťují otrávené návnady volně do přírody, jsou v ohrožení i například psi na vycházce či malé děti. ČSO proto apeluje na veřejnost, aby se obrátila na policii, pokud ví o případu trávení volně žijících živočichů.

ČSO má ptačí kriminalitu v hledáčku již od roku 2000. V roce 2017 zintenzivnila hledání otrávených návnad a jejich zvířecích obětí zřízením specializované terénní psí jednotky psovodky Kláry Hlubocké, která navštěvuje preventivně důležitá místa výskytu dravců, případně místa dřívějšího trávení. Kromě toho vyjíždí k případům na žádost policie či dalších institucí, případně na ohlášení občanů. Trávení volně žijících zvířat je u nás obrovský problém. Od roku 2017 ČSO zdokumentovala a předala policii na 170 případů, jejichž oběti se stalo přes 500 zvířat. Ročně řeší policie na 20–25 případů nelegálního trávení, při kterých zahyne kolem 80–100 zvířat.

Tisková zpráva ČSO (redakčně upraveno a kráceno)

Další informace najdete na webu (<https://www.karbofuran.cz/>) nebo v příručce ČSO „Ptačí kriminalita“ (https://bigfiles.birdlife.cz/Ptaci_kriminalita_brozura_pannoneagle.pdf).

Počty tetřevů na Šumavě a v Bavorském lese rostou

Početnost tetřeví populace na území národních parků Bavorský les a Šumava, v chráněné krajinné oblasti Šumava, v tetřeví rezervaci Arber a přírodní rezervaci Hochwald, stoupá. Potvrzují to výsledky posledního genetického monitoringu, který na přelomu roku 2022/ 2023 provedly správy obou národních parků. Výsledkem aktuálního monitoringu je průměrná odhadovaná velikost tetřeví populace čítající přibližně 867 jedinců. Pro porovnání: v letech 2009–2011 bylo zjištěno cca 556 jedinců a cca 605 jedinců z let 2016/ 2017.

„Výsledky vzorků odebraných v zimě 2022/ 2023 byly pro obě správy národních parků pozitivním překvapením. Pokud se budou tetřeví populace takto vyvíjet i nadále, je její dlouhodobé přežití zajištěno,“ říká ředitelka Správy NP Bavorský les Ursula Schuster.

„Těžiště tetřeví populace zůstává v samém jádru národních parků, kde už desítky let probíhají nerušené přírodní procesy a dlouhodobě je přístup do těchto míst omezený na vyznačené turistické trasy. Jedná se například o oblast zahrnující Modravské slatě, nebo oblast

Plesné či Trojmezenského pralesa. Významná populace se stále drží v Královském Hvozdu. Tetřevi se vyskytují také v oblasti Javoru, Smrčiny a existenci tohoto kriticky ohroženého druhu jsme potvrdili i v Boleticích. Z těchto dat vyplývá, že v území s regulací návštěvnosti má nejlepší podmínky k životu, vyskytuje se zde častěji a bez regulace návštěvnosti by hrozilo snížení početnosti,“ zmiňuje ředitel Správy NP Šumava Pavel Hubený.

Jaké jsou přesné důvody tak velkého nárůstu tetřeví populace v posledním období? Zásadně se rozšířilo území, bez lidských zásahů. V roce 2017 zůstalo v obou národních parcích bez lesnického managementu 31 000 ha, v roce 2023 to bylo už 47 000 ha. Na takto velkém území mění polomy a kůrovec strukturu smrkového lesa a přirozená obnova vytváří rozmanité a členité lesy, které jsou velmi vhodné pro tento druh. Je také zřejmé, že za nárůstem tetřeví populace na Šumavě a v Bavorském lese stojí omezení vstupu do jádrových území tetřeva hlušce.

„Monitoring nám sice potvrzuje, že se tetřev vyskytuje jak v klidových územích, tak i v místech, kde mohou lidé chodit bez omezení. Avšak zásadně se liší početnost tetřevů v jednotlivých lokalitách. Většina výskytu populace je totiž koncentrována v místech, kde je návštěvnost regulována zcela nebo cíleně na značené stezky. Zároveň v těchto místech byly znovu zaznamenány opakované nálezy trusu stejných ptáků, které jsme registrovali v předchozím šetření před šesti lety. Naopak v místech, kde návštěvnost není cíleně regulována, byly zaznamenány nižší počty ptáků,“ vysvětluje náměstek ředitele Správy NP Šumava Martin Starý.

„Aktuální čísla početnosti populace potvrzují, že naše pravidla omezení vstupu byla a jsou správná a jsou důležitá. Pokud jsou tetřevi v zimě vyplašeni, může to vést k jejich úhynu vyčerpáním. Vyrušování je problematické také při odchovu mláďat. Pokud vyplašíme tetřeví slepici od kuřat, může to vést k úhynu mláďat,“ dodává ředitelka Správy NP Bavorský les Ursula Schuster.

Mezi možné důvody posílení populace tetřeva je nutné zahrnout také zásadní zvětšení území bez lovu na české části Šumavy, snížili jsme tak další formy rušení.

„Co nás příjemně překvapuje je také fakt, že i když se v obou národních parcích neloví šelmy, tetřevů přibývá. Zdánlivě to nedává logiku, protože když se toto opatření zavádělo, myslivci předpokládali, že lov šelem zbavuje území pro tetřeva nebezpečných predátorů. Realita je ale zřejmě jiná, protože početnost tetřevů roste. A navíc se ukazuje, že ani sedmiletá přítomnost vlčích smeček na území Šumavy a Bavorského lesa, neměla negativní vliv na vývoj tetřeva hlušce,“ zmiňuje ředitel Správy NP Šumava Pavel Hubený.

Jednou z lokalit, kde se v malé populaci tetřev vyskytuje, je oblast Boubína, kde se Lesy ČR pokouší posílit populaci tohoto druhu vypouštěním z umělého odchovu v Mlynářovicích.

„K vypouštění tetřevů odchovaných v zajetí docházelo už v minulosti. V rámci aktuálního monitoringu v oblasti Boubína registrujeme geneticky identifikovaného pouze jednoho jedince tetřeva hlušce. Ten může pocházet z umělého odchovu. V rámci budoucího monitoringu se na tuto věc musíme zaměřit, abychom co nejpřesněji zjistili vliv těchto výsadek na celkovou populaci,“ doplňuje Pavel Hubený.

Výsledky aktuálního monitoringu tetřeví populace čekají ještě podrobnější rozbor. A už nyní je jisté, že se stejný, podrobný monitoring tetřeva na území NP Šumava a Bavorského lesa bude opakovat ještě před rokem 2030.

Tisková zpráva Správy NP Šumava

Čápi vyvedli mláďata na více než 800 hnízdech

Čápům bílým se letos dařilo. Česká společnost ornitologická (ČSO) ve spolupráci s dobrovolníky zaznamenala v ČR celkem 837 hnízd s již vzrostlými čapími mláďaty, což je o 122 hnízd více než vloni a nejvíce za celou historii programu Čapí hnízda, který ČSO koordinuje od roku 2014. Rekordní byl také počet 1192 zapojených dobrovolníků.

Hnízdní sezóna čápů bílých je už téměř u konce a s ní také jejich 8. mezinárodní sčítání. „I když bude ještě chvíli trvat, než se povede vyhodnotit obrovské množství dat, již teď víme, že sezóna byla výjimečná. Do sledování čápů se zapojilo téměř 1200 dobrovolníků, kteří v průběhu celé sezóny vložili neuvěřitelných 14 000 jednotlivých pozorování,“ říká Gabriela Dobruská, která v ČSO koordinuje program Čapí hnízda.

„V loňském roce jsme zaznamenali vzrostlá mláďata na 715 hnízdech, což bylo poprvé, kdy se číslo přehouplo přes hranici 700. Letos je jich dokonce 837, což je nárůst o více než 15 %. Data nejdříve projdou kontrolou a následně je budeme detailně vyhodnocovat,“ dodává Dobruská.

Pro vkládání pozorování čápů v krajině slouží faunistická databáze ČSO na birds.cz. V ojedinělých případech pozorování čápů na hnízdě lze stále využít mapu Čapí hnízda na webu birdlife.cz/capi.

Děkujeme všem dobrovolníkům za sledování průběhu hnízdění čápů i za doplňování konkrétních informací o jednotlivých hnízdech. „Díky spolupráci dobrovolníků jsme např. zjistili, že je v naší krajině umístěno 350 nikdy neobsazených hnízdních podložek, které na čápy léta marně čekají a že na sloupech elektrického vedení si čápi postavili již více než 160 hnízd! Bohužel, tento typ hnízdění má stoupající trend, takto umístěná hnízda evidujeme zejména v Moravskoslezském kraji,“ zdůrazňuje Dobruská.

Tisková zpráva ČSO (redakčně upraveno a kráceno)

Počítejte s námi migrující netopýry rezavé

Mezinárodní projekt Noctule Count vyzývá širokou veřejnost k zapojení do sčítání netopýrů rezavých. Tento druh obývá volnou krajinu i lidská sídla, migruje na velké vzdálenosti a patří k živočichům významně ohroženým provozem větrných elektráren. Na lov vyletuje již před setměním a jeho pozorování je snadné i bez speciálního vybavení. Do sledování se tak mohou zapojit nejen zoologové, ale i zájemci z řad laiků. V celé Evropě se letos budou zaznamenávat pozorování od 1. srpna do 30. září. V ČR je koordinátorem projektu Česká společnost pro ochranu netopýrů (ČESON) za finanční podpory Hlavního města Prahy.

Netopýr rezavý je široce rozšířený druh. Obývá různá prostředí, jako úkryty celoročně využívá dutiny ve stromech a lidské stavby. Běžně se vyskytuje rovněž ve velkých městech, jako je Praha, kde osídluje i mostní konstrukce.

„S ohledem na vzhled, chování a typické hlasové projevy jde o ideálního kandidáta z netopýří říše pro zapojení široké veřejnosti do tzv. občanské vědy. Jelikož netopýří rezaví sezonně migrují na velké vzdálenosti, hraje při jejich výzkumu zásadní roli zapojení mnoha pozorovatelů. Mezinárodní projekt Noctule Count, organizovaný sdružením BatLife Europe, přispěje k zpřesnění znalostí o početnosti, rozšíření i tahových cestách netopýra rezavého v Evropě. Získané informace napomohou rovněž k jeho efektivnější ochraně,“ říká Eva Cepáková z ČESON, partnerské organizace BatLife Europe v ČR.

„Netopýří rezaví se řadí k živočichům zranitelným lidskou činností. Nebezpečí jim hrozí při kácení stromů a rekonstrukcích staveb, kde mají své úkryty, patří i mezi druhy významně ohrožené provozem větrných elektráren.“

Jak se do projektu zapojit? „Sčítání netopýrů rezavých letos v celé Evropě proběhne od 1. srpna do 30. září (na území ČR bývá jejich aktivita nejvyšší zhruba od 20. srpna do 15. září). Kdykoliv v daném období se vydáme před setměním na vhodné místo – např. do městského parku, k řece, rybníku apod. Je dobré zvolit si stanoviště tak, abychom měli dobrý výhled na větší část volné oblohy. Pozorujeme po dobu 30 minut a zaznamenáme nejvyšší počet netopýrů rezavých, které jsme viděli na obloze současně v jednom okamžiku. Ideální je provést pozorování na daném místě vícekrát. Metodika BatLife Europe

doporučuje 3 kontroly v rozmezí minimálně 5 dní. Vítaná jsou však i jednotlivá pozorování. Výsledky se zaznamenávají jednoduchým způsobem pomocí bezplatné mobilní aplikace Epicollect,“ vysvětluje Cepáková.

„Ultrazvukový detektor a dalekohled se mohou hodit pro jistější určení druhu, nejsou však nezbytné. Netopýři rezaví jsou poměrně velcí s typickou siluetou a vyletují z úkrytů již před setměním. Jsou proto dobře viditelní pouhým okem.“

Více informací najdou zájemci díky projektu podpořenému Hlavním městem Prahou na webu [CESON napude.sousednetopyr.cz](http://CESON.napude.sousednetopyr.cz). „Věříme, že se u nás do sčítání netopýřů rezavých zapojí co nejvíce lidí, neboť tihle krasavci s tizianovou srstí si naši pozornost rozhodně zaslouží,“ uzavírá Cepáková.

Tisková zpráva ČESoN (redakčně upraveno)

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Mouka v banánech

Dezinformace o nebezpečnosti tajně přidávané hmyzí mouky už jsme v opravníku popsali. Ale možná jste dosud nezaregistrovali, že ten příběh žije vlastním životem a dále košatí. Např. obsah hmyzí mouky ve výrobku prý signalizuje logo se zelenou žabkou.

Zelená žabka s nápisem „Rainforest Alliance“ je samozřejmě logem neziskové organizace, která (ve zkratce) podporuje udržitelné zemědělství v tropech. Vytvořit od nevinného loga konspirační linku k obsahu hmyzí mouky (v mírnějších verzích k postřikům hmyzími výkaly, obsahu grafenu a světovládě Billa Gatese) je vskutku majstrštyk, zvláště když se nachází třeba na banánech.

Umíte si představit, jak se do banánů vpravuje hmyzí mouka? To už bychom rovnou mohli tvrdit, že výrobky s žabkou obsahují žabí mouku. Není to logičtější? Konspirátorům to však prosím neříkejte, mohli by tomu uvěřit.

Jiří Řehounek

ZELENÉ PERLY

"Příroda na Křivoklátsku je dostatečně chráněna a případné vyhlášení národního parku potěší pouze těch cca sto zelených aktivistů, kteří obsadí správu nového parku."

Tomáš Jirsa, senátor a starosta Hluboké nad Vltavou, MF DNES, 29. 6. 2024

"V roce 1999 zelené hnutí zahájilo „blokádu“ na Trojmezí, kdy poslední pralesní zbytky a komplex horského lesa podlehly kůrovci, ze kterého se mediálně stal „lékař lesa“. Tehdy vznikla zhoubná myšlenka „bezzásahovosti“. Tato myšlenka není ve prospěch zachování přírody, ale je předurčena pro likvidaci lesů obecně."

Tomáš Jirsa, senátor a starosta Hluboké nad Vltavou, Neviditelný pes, 13. 6. 2024

Právo v akci: Příručka klimarádů

Příručka Vincence Boučka obsahuje jednoduché vysvětlení klíčových právních nástrojů pro aktivní občany doplněné o reálné příklady z praxe, a to v oblastech: papírový aktivismus, demonstrace, policie a občanská neposlušnost. Příručka byla vytvořena v rámci vzdělávacího projektu Klimarádi s cílem rozšířit právní znalosti, podpořit aktivní občanství a snahy o ochranu klimatu zejména mezi středoškoly a neziskové organizace.

Příručku si můžete stáhnout zde:

<https://klimaradi.klimazaloba.cz/index.php/pravni-prirucka/>

Edvard Sequens

ZAOSTŘENO ENVIROSKOPEM

Vybrali jsme pro vás z bezmála 400 různých tipů na výlety po Jihočeském kraji, které všechny najdete v databázi Envirooskop na webu www.envirooskop.cz. Jeho zpracovatelem je jihočeská Krajská síť environmentálních center KRASEC.

Schwarzenberský kanál na plavení dřeva (lat: 48.8189, lon: 13.8731)

Uprostřed šumavských lesů vás překvapí jedna z nejstarších a nejvýznamnějších technických památek jižních Čech.

Jedná se o kanál vybudovaný pro plavení dřeva ze šumavských lesů. Palivové dřevo bylo důležité pro energetické zásobování Vídně i dalších oblastí a pro průmyslové využití. Později se dřevo dopravovalo k železnici a dále do Prahy. Kanál představuje unikátní technickou památku, která spojuje povodí Vltavy a Dunaje. Přitom využívá šumavské potoky i vodu z Plešného jezera. U Jeleních Vrchů kanál vede tunelem.

V současnosti v létě probíhají ukázkové plavby dřeva na české i rakouské straně. Termíny najdete na uvedeném webu. Kanál křižuje naučná stezka Schwarzenberský kanál i nejstarší šumavská trasa Medvědí stezka. Na Jeleních Vrchích najdete malé muzeum věnované kanálu.

Časová náročnost: několik hodin

Dostupnost: Stezka v délce cca 9 km vede z Nové Pece-Raškova do Jeleních Vrchů, na obou místech lze parkovat auto. Železniční zastávka se nachází v Nové Peci. Po celé trase vede cyklostezka č. 1023, EV13. Kopcovitý terén s kvalitními cestami je vhodný jak pro pěší tak i kolo.

Odkaz na lokalitu na stránce Enviroskopu najdete zde:

<http://www.enviroskop.cz/?schwarzenbersky-kanal-na-plaveni-dreva>

Vybrala pro vás Romana Panská

Enviroskop je podpořen Jihočeským krajem.

POZVÁNKY NA AKCE

Calla, Cassiopeia a Česká společnost pro ochranu netopýrů (ČESON)
Vás srdečně zve na přírodovědnou vycházku

„Za netopýry na Vrbenské rybníky“

se zooložkami **Olgou Růžičkovou** a **Petrou Schnitzerovou** (ČESON)

Přírodovědná vycházka bude zaměřená především na poznávání a pozorování našich létajících savců. Zázemí a úvodní povídání v ekocentru Cassiopeia.

Vycházka s odborným výkladem je vhodná i pro děti a potrvá dvě až tři hodiny. Trasa bude sjízdná pro dětské kočárky.

Pátek 13. 9. 2024 od 18:00 hod.

Sraz účastníků v ekocentru Cassiopeia, Jizerská 4, České Budějovice
(nejbližší zastávka MHD U Hvízdala, spoje č. 9, 14 a 15)

Více informací: Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice,
tel.: 605 066 898, RehounekJ@seznam.cz, www.calla.cz.

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice. Projekt byl podpořen grantem Ministerstva životního prostředí ČR. Projekt nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP ČR.

Ministerstvo životního prostředí

Příroda v Pískovně Třebíčko

Sobota 7. 9. 2024

Sraz č. 1: vlakové nádraží Borovany v 8:30

(vyčkáme příjezdu vlaku z Českých Budějovic v 8:28)

Sraz č. 2: pískovna Třebíčko v 9:30

(GPS souřadnice 48.8710508N, 14.6357125E)

*Exkurze bude zaměřená především na rostliny,
houby, ptáky a hmyz žijící v pískovně.
Součástí bude odchyt a kroužkování ptáků.*

Kontakt: Jiří Řehounek,
RehounekJ@seznam.cz, 605 066 898

Lektoři:

- mykoložka Martina Vašutová
(Přírodovědecká fakulta JU),
- mykolog Jiří Janda
(Mykologický klub Jihočeského muzea),
- ornitolog Petr Veselý
(Přírodovědecká fakulta JU),
- entomolog Jiří Řehounek (Calla)

Akce je finančně podpořena
Jihočeským krajem v rámci sítě Krasec.

Jihočeský kraj

KRAJSKÁ SÍŤ ENVIRONMENTÁLNÍCH CENTER

Calla vás srdečně zve na besedu

Obnova přírody je zákon

s Vojtěchem Koteckým
z Centra pro otázky životního prostředí UK

Co víme o nedávno schváleném nařízení o obnově přírody?
Co znamená pro Evropu a co pro Českou republiku?
Potřebuje příroda obnovu? A jak přesně by obnova měla probíhat?

V úterý 17. září 2024 od 17:30 hod.

Klub Horká Vana, Česká 222/7, České Budějovice

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>
a také na <https://www.facebook.com/spolekcalla>

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice.

Mezinárodní noc pro netopýry 2024

Fascinují vás netopýři – tajemní živočichové, kteří se přes den ukrývají na různých nenápadných místech a teprve večer vylétují ven? Rádi byste je blíže poznali? Chcete zpestřit dětem konec prázdnin? Navštivte Mezinárodní noc pro netopýry!

Letošní akce v jižních Čechách:

24. 8., 19:30 – Hrad Šelmberk u Mladé Vožice

7. 9., 18:00 – Gymnázium Český Krumlov

13. 9., 18:00 – České Budějovice (samostatná pozvánka v tomto čísle *Ďáblík*)

20. 9., 19:00 – Chýnovská jeskyně

Aktuální přehled, podrobnosti a pozvánky na všechny akce najdete zde:

<https://www.netopyrinoc.cz/prehled/>

Noční příroda Zbudovských blat

**Sobota 31. 8. 2024
od 19:00**

Program akce:

- Procházka noční přírodou ptačího parku Zbudovská blata
- Odchyt a kroužkování ptáků
- Seznámení s nočními savci včetně odchytu a určování netopýrů
- Odchyt nočních motýlů na světlo
- Možnost přespání ve vlastních stanech
-> Odchyty nočních specialistů (lelek a sovy) až do ranních hodin

Místo srazu:
49.0818N, 14.3446E
(nad žel. přejezdem mezi Zbudovem a Zliví, příjezd od Mydlovar)

S sebou svítilnu, vhodnou obuv do mokré trávy a oděv do přírody.

Provádět Vás budou odborníci z České společnosti ornitologické, Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity a Biologického centra Akademie věd ČR

Více informací: Kryštof Chmel, chmel@birdlife.cz, mob.: 723 757 768.

Přírodovědecká
fakulta
Faculty
of Science

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

MALÉ MODULÁRNÍ REAKTORY

více otázek
než odpovědí

BESEDA S OLDŘICHEM SKLENÁŘEM, ANALYTIKEM ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY

Jak jsou technologie malých modulárních reaktorů připravené k nasazení do praxe? Jaké by nakonec mohly stát v Temelíně a kdy? Jde o bezpečnější a levnější řešení, než jsou velké reaktory? A jsou vůbec malé? Zbaví nás jaderného odpadu? Pomohou nám vyřešit globální změny klimatu?

Oldřich Sklenář je analytikem Asociace pro mezinárodní otázky, kde je členem klimatického týmu. Primárně se zabývá problematikou energetiky a produkce skleníkových plynů. Vystudoval obory Energetická a procesní zařízení na Vysokém učení technickém v Brně a Environmentální studia na Masarykově univerzitě. Absolvoval také studijní stáž na Vrije Universiteit Brussel.

Akci organizuje: Jihočeské matky, z.s. ve spolupráci s Callou – Sdružením pro záchranu prostředí, z.s.

24. ZÁŘÍ 2024 ▶ 17:00

Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích
Lidická tř. 1 ▶ přednáškový sál ▶ vstup zdarma

ZMĚNA PROGRAMU VYHRAZENA.

Účast na akci není podmíněna členstvím v knihovně.

Na této akci mohou pověření pracovníci pořizovat fotodokumentaci.

Jihočeská
vědecká
knihovna
v Českých Budějovicích

více na: www.cbvk.cz

Zpravodaj Ďáblík pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Články do dalšího čísla posílejte do 20. 9. 2024 na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru Ďáblíka, pište na romana.panska@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře. Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!